

The background features a light cream color with several abstract elements: a green curved line with a black dot in the top left; a large orange circle in the top right; two blue curved lines on the right side; and two horizontal red bands at the bottom, each with a black dot. The title 'De taal van Spel' is written in a bold, dark blue sans-serif font, preceded by a large, stylized dark blue arrow pointing up and to the left.

De taal van Spel

Carla van Deelen

**Want de allermooiste bloemen
groeien vlak langs het ravijn,
en om die te kunnen plukken
moet je durven bang te zijn.**

(Veldhuis en Kemper)

Agenda Basisworkshop

Introductie

1

Plezier de motor van spel

2

De taal van spel

3

De rol van trauma bij spel

4

Scripts en planmatig spelen

5

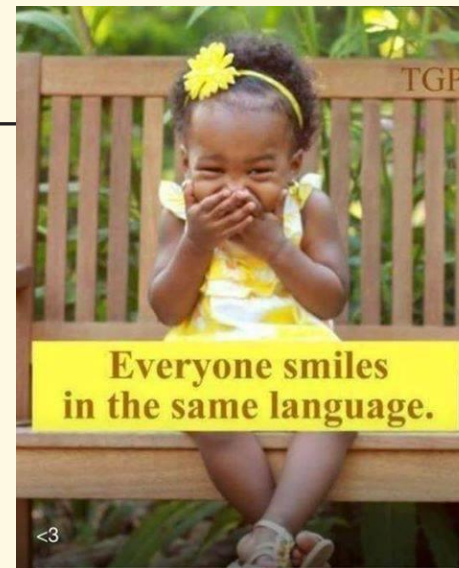

Introductie

De achtergronden van de deelnemers

Mijn achtergrond en motivatie

Keuze voor het onderwerp de taal van spel

An abstract graphic design on a light cream background. It features several thick, rounded lines in red, green, and blue. A red line starts at the top right and turns left. A green line starts on the left, curves down, and then turns right. A blue line starts at the bottom, curves up, and then turns right. There are two small black dots: one on the green line and one on the blue line. A large orange circle is positioned on the left side of the image.

Plezier de motor van spel

Waar spel is wordt geleerd

Kinderen zijn actief aan het leren

Kinderen spelen met eigen doelen, zij bepalen zelf het hoe en het wat en hoe lang

Kinderen leren met zichzelf (eigen lijf), met materialen en/of met andere kinderen bezig te zijn

Kinderen leren zelf controle te hebben over de situatie

Kinderen leren in het spel contact te houden met de realiteit “genaamd”, bij deze doelgroep kan dat anders zijn!

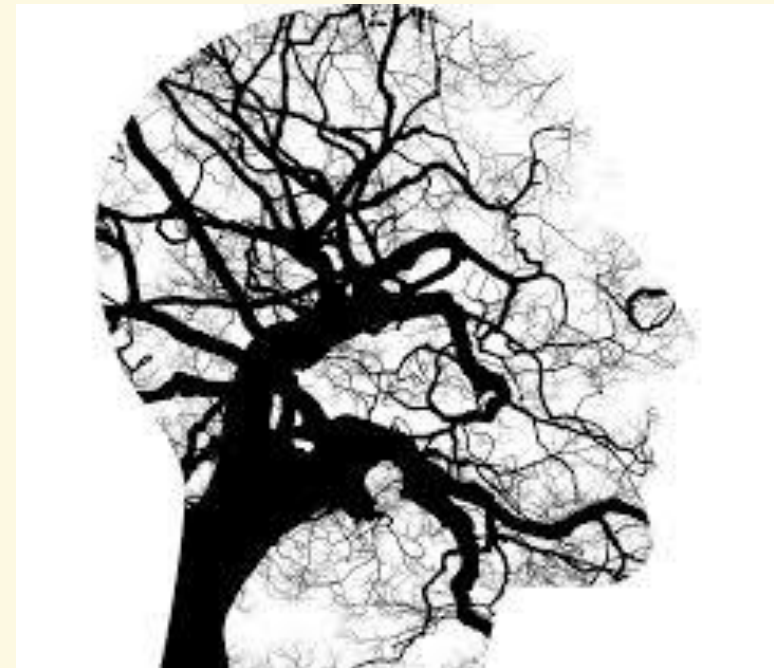
Erkennen van neurodiversiteit

Onderzoeken van eigen vanzelfsprekendheden

- **Wilt u weten wat uw waarheden zijn en wat er aan die waarheden ten grondslag ligt?**
- **Daarmee schakelt u de mogelijkheid in zichzelf als instrument / pedagoog te zien.**
- **Het afstemmen op kinderen en hun waarheden is van essentieel belang**

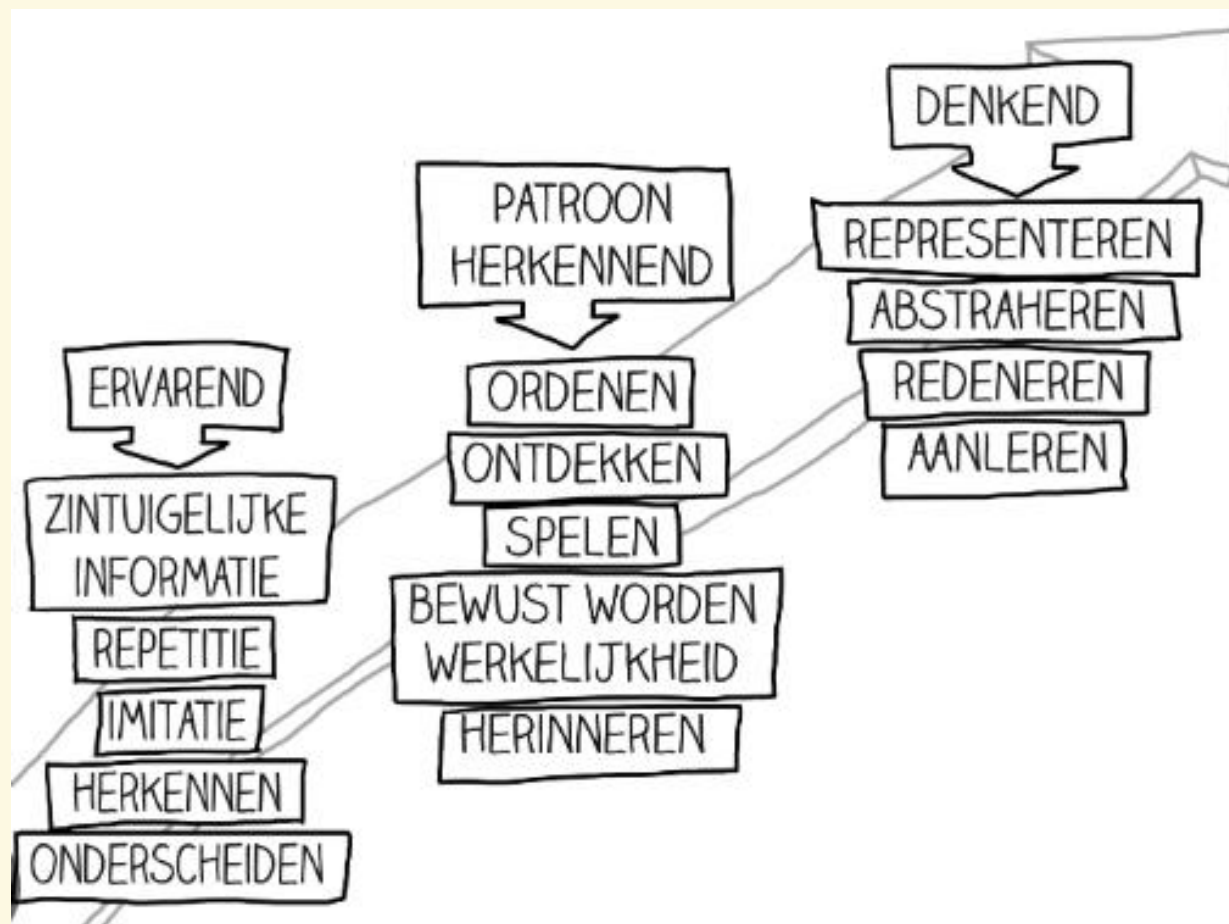

Diversiteit in ontwikkeling van het brein

- **Stadia van breinontwikkeling**
- **Kunnen we ontwikkeling afdwingen?**
- **Is het leeftijd gerelateerd gedrag of vraagt het om aandacht?**
- **Ontwikkeling van het brein is gender gerelateerd**

Ervaringen, patronen, denken

Formeel versus informeel leren

Formeel leren versus informeel leren

Spel = informeel leren!!

Betrokkenheid

LOWAN 2024

Vijfpuntschaal betrokkenheid

(de oorzaak kan divers zijn)

Niveau 1

- Komt niet tot activiteit
- Afwezig, voor zich uit staren.
- Slechts korte momenten van aandacht, snel afhaken
- Niet aanspreekbaar voor aanbod
- Indien actief, stereotype, eenvoudige handelingen die geen inzet vragen
- Mentale activiteit ontbreekt nagenoeg
- Pikt niets op
- Verveelt zich doorgaans

Niveau 3

- Komt tot activiteit
- Is er min of meer met gedachten bij
- Wel afleidbaar door externe prikkels
- Is niet door de activiteit opgeslorpt of erdoor geraakt
- Draait mentaal op routine
- Neutrale beleving: geen echte voldoening, maar ook geen verveling

Niveau 5

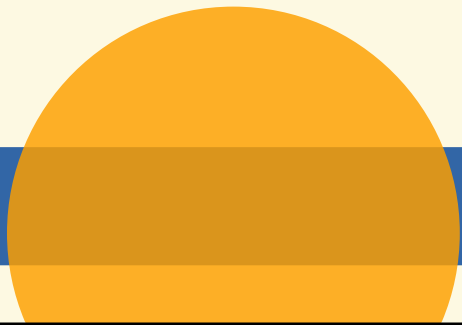
- Is zeer geconcentreerd en ononderbroken bezig
- Helemaal geboeid en gefascineerd
- Alert reacties en aanspreekbaar voor relevante impulsen
- Uiterst intense mentale activiteit
- Spreekt ten volle zijn kunnen aan
- Geniet van exploreren, denken, creëren

7 succes ingrediënten voor betrokkenheid

- 1. Positief klasklimaat**
- 2. Aanpassing aan de mogelijkheden van elk kind**
- 3. Werkelijkheidsnabijheid, kinderen nieuwsgierig maken en verwonderd laten zijn**
- 4. Activiteit**
- 5. Expressie**
- 6. Samen leren**
- 7. Ruimte voor leerling initiatief**

De taal van spel

Taal en spel wederzijdse afhankelijkheid

**Taal maakt spel krachtiger het versterkt de scripts en het
conceptueel denken**

Spel maakt taal krachtiger omdat de taal betekenisvol is

In spel komt alles bij elkaar

- **Emotionele taal (de taal over het ik)**
- **Sociale taal (de taal over het ik en de ander)**
- **Cognitieve taal (de denktaal)**

Kennis van de ontwikkeling

- **De pre-verbale fase (interactiefuncties, controle functies, expressiefuncties, representatie functies, sociale functies)**
- **De vroeg-verbale fase (interactiefuncties, controle functies, expressiefuncties, representatie functies, sociale functies)**
- **De verbale fase**
- **Ontwikkeling van taalbegrip, taalgebruik, taalstructuur(morfologie etc.) wordt in spel functioneel**

Wat verklaart agressie tijdens spel?

- **Ik wil graag dat het gaat zoals ik in mijn hoofd had**
- **Dit is de manier waarop ik bereik wat ik nodig heb**
- **Nu kan ik mijn ervaringen verwerken**
- **Ik wordt niet begrepen door de ander**
- **.....?**

Interactionele vaardigheden

- ✓ **Sensitiviteit en responsiviteit**
- ✓ **Respect voor autonomie**
- ✓ **Structuur en positief leiding geven**
- ✓ **Praten en uitleggen**
- ✓ **Brede ontwikkelingsstimulering**
- ✓ **Begeleiden interacties tussen kinderen**

The background features abstract, thick, rounded lines in red and orange. A red line enters from the top left, moves horizontally, and then curves downwards. Another red line enters from the top right, moves vertically, and then curves downwards. An orange line enters from the bottom left, moves horizontally, and then curves upwards. A solid green circle is positioned in the lower right area. Two small black dots are located at the intersections of the red lines.

De rol van trauma bij spel

Olie en water (Smith, 2012)

School en hechting zijn als olie en water, leraar en leerling willen allebei controle.

**Om te mengen is een hulpstof (emulgator) nodig
Dat ben jij als leraar**

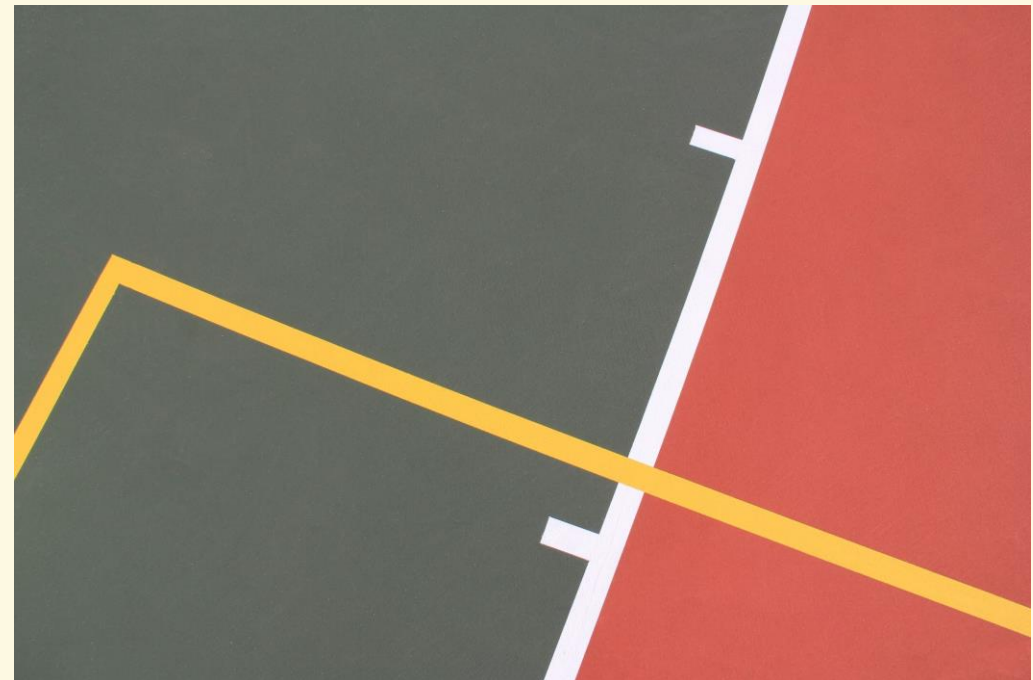

Mimetisch vermogen

(overeenkomsten opmerken en anderen imiteren)

- **Het belang van regelmaat om regels te ontdekken en het belang van regels om grenzen van de ander en jezelf te leren kennen**

Trauma beïnvloedt spel

Achteruitkijken is beangstigend en alleen het nu telt, dat veroorzaakt tijd-gerelateerde problemen

Er wordt moeilijk geleerd van ervaringen in het verleden dus....

- **Blijft het kind dezelfde fouten maken**
- **Zijn beloningen te laat en worden niet ontvangen in directe interactie**
- **Uitgestelde aandacht is afwijzing**
- **Vergeten hoe vaak je wel geholpen bent**
- **Reactie op vermeende afwijzing is frustratie**

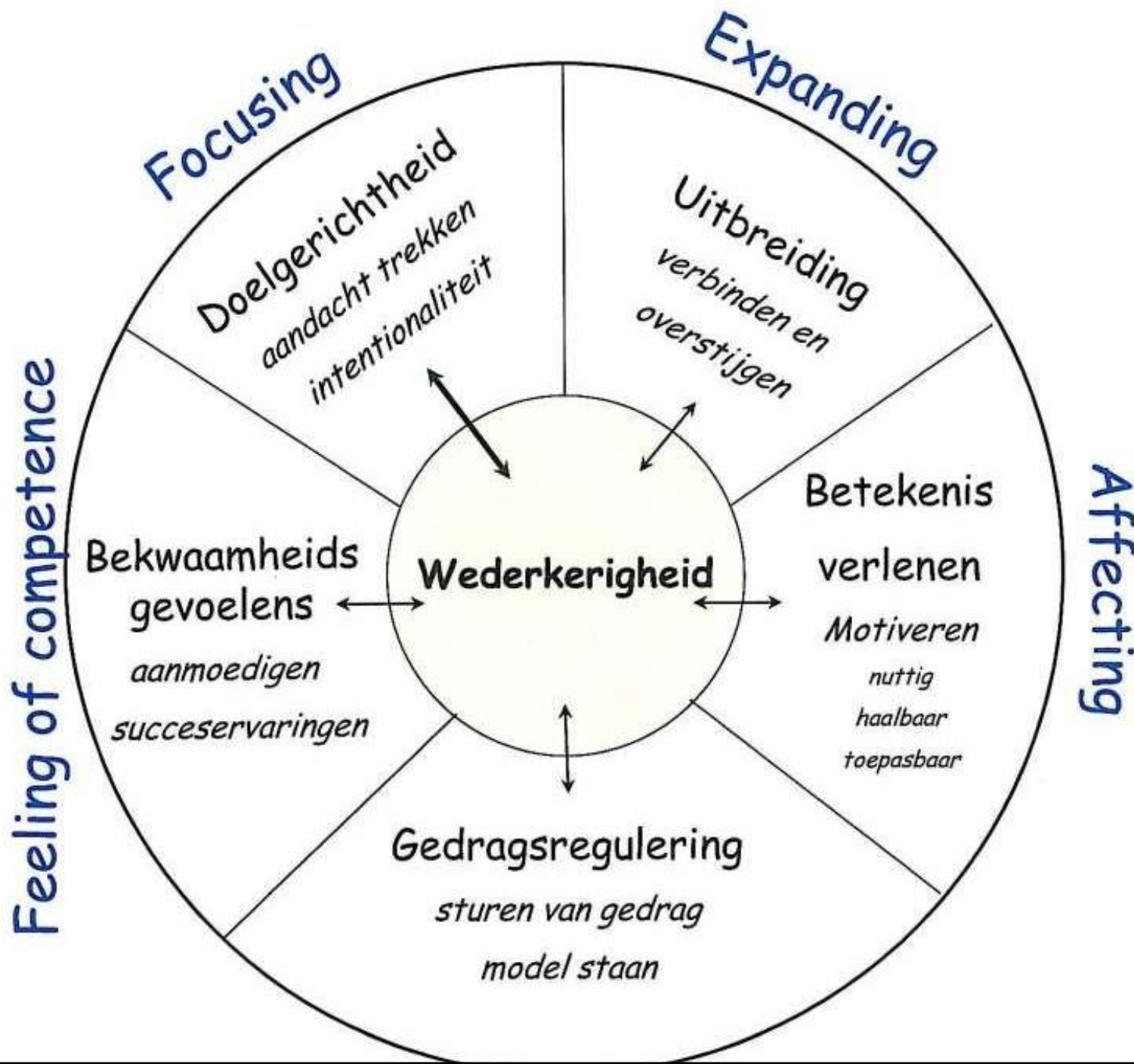

Opvoeden 2.0 bestaat niet

(W. de Jong)

- **Nestgeuren hebben invloed**
- **Het gaat niet over jou!!**
- **Neutrale houding tijdens spel ook al raakt het!**

**Wederkerigheid:
het kind centraal de leraar
neutraal**

- **Blijf van de gebreken af als je de kwaliteiten niet meer kunt zien (E.van Doorn)**

Opvallend spel bij een onveilige hechting (is ook trauma alleen in preverbale fase)

**Niet betrokken
op het spel**

**Fragmentarisch
spel**

**Afwerend naar
meespelen
leerkracht**

**Dominant en
bepalend**

**Claimend gedrag
naar leerkracht**

**Laag spelniveau
(hondje / poesje)**

Waarom spel bij onveilige hechting?

- **Het opdoen van positieve ervaringen**
- **Sensopathische en effectspel leert kinderen omgaan met emoties**
- **Bevredigende activiteit leert het kind “verliezen” waardoor betrokkenheid kan toelaten**
- **Het uit kunnen spelen van ervaringen bij rollenspel waardoor deze verwerkt worden**

Empathie en rollenspel

Het verplaatsen in de ander, overeenkomsten en analogie (mimetisch vermogen) leren we door spelregels, rollenspel / verstoppertje etc.

Kinderen leren hiermee van perspectief wisselen (vader en moedertje is eigenlijk migrant worden in de dialoog met de ander)

Daarmee leren zij dat iets van meerdere kanten benaderd kan worden

Empathie is

Kijken met de ogen van een ander,
Luisteren met de oren van een ander,
en voelen met het hart van een ander.

Ondersteuning van de hechting via spel

Basishouding voor het steunen van het hechtingsproces tijdens spel:

Sensitief en responsief

Beschikbaar zijn en nabijheid toestaan

Behoeft zien en benoemen

Voorspelbaar handelen en ondertitelen van handelen

Verbaal en non-verbaal congruent zijn

Aandachtverdeling en belangstelling naar wat het kind bezighoudt

Benoemen wat het kind doet

Intentie benoemen

Gevoel benoemen

Actief luisteren

Respect voor autonomie

Je mag het zelf doen

Ruimte om te ontdekken

Aansluiten bij het kind

Keuzes geven

Eigen ideeën versterken

Meebeslissen en meepraten

De vraag bij Vermijdende hechting

Herken het verschil tussen zelfstandigheid en afwijzing

De taak maakt het veilig

Spel met duidelijke structuur (vaak functioneel)

Neem de rol van de “kleinere” of “lager in rang”

Medeleerling kan heftige nabijheid van leraar neutraliseren

Inrichting is belangrijk dan is de steun van de leraar minder nodig en er is geen dreiging van niet weten

Emotionele uitingen door de persoon in het spel uit laten voeren

Sorteerspel en effectspel

Complimenten via de ander

De vraag bij ambivalent afwerend gedrag

Spel in kortere scènes

Beurtgedrag in rollen

Zelfstandig spel stimuleren door een taak te geven als je weg gaat

Oog voor identiteiten en onafhankelijkheid

Verantwoordelijkheid voor taken en niet voor leerlingen

Vooruitblikken en terugkijken

Voorspelbaar in de aandachtsverdeling

De vraag bij Gedesorganiseerd gehecht gedrag

Neutraal reageren, bij escalatie terugvallen op routine

Positieve ervaringen laten de hersenen positief herstructureren

Eigen onzekerheid en stress komt door onvoorspelbaarheid leerling

Let op ontwikkelingsleeftijd

Interesse en vertrouwen (neutraal brengen)

Objecten die boeien

Toezicht op afstand

Opdrachten in positieve termen

The image features a minimalist abstract design on a light cream background. A thick green line enters from the left, curves 90 degrees down, and then continues horizontally to the right. A thick blue line enters from the bottom, curves 90 degrees up, and then continues horizontally to the left, overlapping the green line. A thick red line enters from the top right, curves 90 degrees left, and continues horizontally to the left. An orange circle is positioned on the left side of the green line. Two small black dots are placed on the green line: one on the vertical segment and one on the horizontal segment where the blue line overlaps. The text 'Het belang van scripts' is centered in the upper right area in a bold, dark grey sans-serif font.

Het belang van scripts

Context moet veilig zijn dus: Veilige en voorspelbare omgeving

- **Op welke manier bent u voorspelbaar?**

☐ **Reacties**

☐ **Tijd**

☐ **Beurtgedrag**

☐ **Beschikbaarheid**

☐ **Stemgebruik**

Het belang van scripts

- **Wat je niet kent kun je niet spelen!**
- **Wat zijn de bekende scripts van de kinderen?**
- **Hoe breiden we scripts uit?**
- **Visualiseren**

Plan voor spelstimulering

spelniveau

Wat is het spelniveau van het kind?

spelbegeleiding

Welke vorm(en) van spelbegeleiding ga ik inzetten

spelomgeving

Wat is een geschikte spelomgeving?

spelmaterialen

Welke materialen sluiten aan? Vanaf dat punt uitbouwen.

uitvoeren

Hoe kan ik tijd maken voor begeleidingssessies?

Het belang van het spelniveau

Spelniveau

- **Eerst het spelniveau inschatten en altijd aansluiten bij waar het kind is!!**
- **Propels**
- **SOS**
- **Ontwikkelingslijnen**

Sensopathisch spel en effectspel

(0.57 – 2.21)

Spelbegeleidingstechnieken bij hechting en trauma

**(Denk na over plaats van deelname: toeschouwer /
speler ondergeschikt aan het kind / initiatiefnemer)**

1. Bevestigen en erkennen

- **instemmend benoemen**
- **vertrouwen en de ruimte geven, meedoen met het kind**
- **herhalen van spelhandelingen**

2. Helpen

- **assistentie verlenen bijvoorbeeld aangeven van materialen**
- **ondersteunen en samen problemen oplossen**
- **keuzes geven of helpen maken van keuze**

Begeleidingstechnieken vervolg

3. Structureren

- **vragen stellen**
- **wat gaan we doen, wat hebben we nodig, waar gaan we spelen, waarmee en wie doet wat? Daar kun je tijdens het spel op teruggrijpen.**
- **materiaal opruimen wat er niet bij hoort**
- **weinig materiaal geven en steeds iets toevoegen als nodig**
- **spelschema/script maken**
- **samen het schema aanpassen**
- **het voorbereiden van het eind van het spel !!**

Begeleidingstechnieken vervolg

4. Verwoorden

- **hardop zeggen wat je ziet let op intonatie en tempo!**
- **onder woorden brengen van gedachten of gevoelens waardoor er verband ontstaat tussen losse spelhandelingen**
- **verwoorden van lichamelijke beleving (het is zacht zeg!)**
- **vragen of verwachtingen benoemen**
- **begeleiden van spreken of innerlijk spreken door voorbeeldgedrag**
- **het spel met geluid begeleiden (niet te nadrukkelijk)**
- **anticiperen op komende gebeurtenis (het wordt wel een groot feest zeg)**
- **samenvatten**

Hierdoor verduidelijkt het spel en orden je het spel. Het betreft de kinderen op elkaar.

Er ontstaat verband tussen losse spelhandelingen

Begeleidingstechnieken vervolg

5. Beeld vormen

- **praten over wat we al weten over het onderwerp**
- **(samen) boeken bekijken**
- **filmpjes kijken**
- **samen opbouwen van het thema**
- **foto's ophangen**

Hierdoor krijgt het kind ideetjes om tot spel te komen. Concepten worden opgeroepen

Begeleidingstechnieken vervolg

- **6. Stimuleren/activeren**
- **betrekken door uitlokken of voordoen**
- **ingaan op spelimpulsen**
- **durven gebruiken van materialen/van te voren materiaal neerleggen/materialen combineren**
- **de tijd geven**
- **nieuwe elementen inbrengen**
- **leeftijdsadequaat spelmateriaal**
- **voorbeeldspel effectspel en sensopathisch spel**

Begeleidingstechnieken vervolg

7. Afremmen

- **Kaderen van spel mag!!**
- **Het geeft veiligheid en overzicht voor kinderen waardoor zij zich niet “verliezen” in ongericht spel**

8. Bevestigen

- **positief reageren op het spel van het kind**
- **spel nabespreken en reflecteren op eigen spelhandelingen**

Het belang van materialen en inrichting

Het belang van tijdsduur en spelmaatje

de beginsituatie

Kwaliteit interactie boven tijd

Sep

Nov

Jan

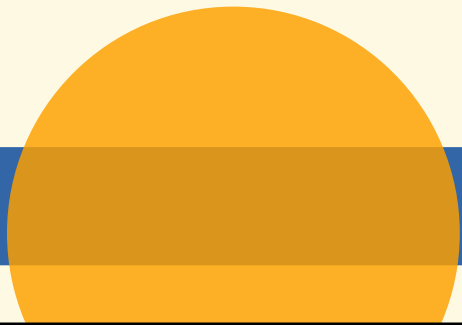
Mrt

Mei

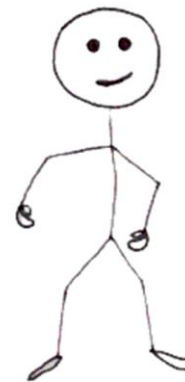

**Kansen zijn als
bussen. Er komt
altijd een
volgende.**

Richard Branson

This is
my
thank you
dance!

Bedankt,

**namens alle
nieuwkomers van
Nederland, u maakt
het verschil voor ons!**